

З В І Т
наукового фахового відділення історії освіти, науки і техніки
ГО «НАН ВО України»
за останні 7 років (2017-2024 рр.)

18 лютого 2024 р.

Академіки наукового фахового відділення історії освіти, науки і техніки (далі – Відділення) брали активну участь у роботі спеціалізованих вчених рад, експертних рад Міністерства освіти і науки України, науково-практичних конференціях, семінарах, плідно співпрацюють з науковцями зарубіжних країн, різними міжнародними та всеукраїнськими громадськими організаціями.

Членами Відділення за звітний період проведено на онлайн-платформах Zoom, Moodle, Google Meet семінари, наради, майстер-класи з історії освіти, науки і техніки закладів загальної середньої освіти, вищої освіти, методистами, науковцями науково-дослідних установ та закладів вищої освіти, на яких були обговорені інноваційні підходи до програмного забезпечення за напрямом історія освіти, науки і техніки закладів освіти.

Освітняни та науковці наукового фахового відділення історії освіти, науки і техніки брали активну участь у всеукраїнських та міжнародних науково-практичних та науково-методичних конференціях України та країн зарубіжжя.

За вказаний період члени Відділення взяли участь у **36** міжнародних конференціях та виступили з доповіддю на **54** семінарах, конференціях всеукраїнського рівня у форматі онлайн.

Публікують свої наукові доробки у провідних вітчизняних та міжнародних періодичних фахових виданнях, монографіях, колективних наукових працях тощо. За 7 років членами Відділення видано понад **200** статей з них **75** у наукометричних базах: Scopus, Index, Copernicus, Astrophysicus, Mathematicus, інших базових виданнях.

Відділення історії освіти, науки і техніки об'єднує **15 членів** – докторів наук, професорів вищих навчальних закладів.

Безперечно, знайти об'єднуючий показник активності роботи Відділення дуже складно, оскільки різною є дослідницька база навчальних закладів, де працюють академіки, різною також є увага з боку державного фінансування дослідження різних напрямів, різною є міра застосування отриманих наукових результатів, одні з яких негайно впроваджуються у практику, інші мають фундаментальний зміст і тому отримують практичне втілення не скоро. Ось чому, наведена нижче послідовність подання результатів роботи Відділення не є однозначною.

Загалом, досягнення майже усіх членів Відділення достатньо презентабельні у мережі «Інтернет», де кожен з академіків Відділення має своє місце і де висвітлюється фаховий доробок кожного з них. В основному історики освіти, науки і техніки працюють в полі зору проблем означеної галузі знання.

Проблематика досліджень Відділення за останні 7 років стосувалася, насамперед, найважливіших проблем загальної інвентаризації всього, що зроблено українськими істориками науки і техніки, особливо в галузі впровадження їхніх надбань у сферу української освіти: які курси і де читаються, які підручники та посібники вийшли у світ. Це дозволило виявити напрями, найменш забезпечені навчально-допоміжними розробками, і спрямувати на них посилену увагу.

У 2022 р. **Академіком О.Я. Пилипчуком (м. Київ)** розроблено рекомендації щодо дослідження історії розвитку питань розвитку природознавства членами Київського Товариства дослідників природи, досліджував становлення вітчизняної наукової школи еволюційних морфологів в галузі зоології, підготував і видав монографію «Київське товариство дослідників природи: 1869–1929» (2022), низку нарисів про визначних українських зоологів – опублікував книгу «Історичні портрети видатних зоологів України» (2022).

О.Я. Пилипчук був науковим консультантом 6 докторських дисертацій з історії науки і техніки, членом 2-х спеціалізованих вчених рад із захисту дисертацій з історії науки і техніки, брав участь у роботі 15 наукових конференцій з історії науки й техніки. Опублікував дві монографії: про зоолога М.О. Зарудного та історика-українознавця Отамановського.

Академік О.Я. Пилипчук керував науково-дослідною темою «Історія освіти, науки і техніки в напрямках, школах, іменах». Підготував 18 кандидата наук. Брав участь у 25 вітчизняних конференціях. Головні напрями його наукових досліджень – транспортна екологія та історія науки і техніки. Опублікував 37 наукових статей. Голова спеціалізованої Вченої ради зі спеціальності «історія науки і техніки» - 07.00.07 в Державному університеті інфраструктури та технологій. Заснував збірник наукових праць «Історія науки і техніки» (Київ, ДУІТ) та «Альманах історичних досліджень» (м.Одеса). Член Президії АН ВО України та Міжнародної Академії наук безпеки життєдіяльності.

Академіком О.Г. Стрелком (м. Київ) розроблено схеми дослідження історії залізвидобувних виробництв на Житомирському Поліссі, досліджено історію розвитку залізничної мережі на Буковині австро-угорського періоду, опубліковано в скопусі 14 наукових статей; досліджено біографію Г.П. Передерія – забутого вченого-інженера-залізничника. Опубліковано його монографію.

Академіком Л.Т. Котляренко (м. Київ) досліджувалися проблеми державного регулювання науковою сферою, особливо питання законодавчого реформування суспільства. Вона з'ясовувала структуру іміджу вищого наукового закладу та питання розвитку історії науки на сучасному етапі.

Академік В.С. Савчук (м. Дніпропетровськ) опублікував низку статей (біля 15) з різноманітних питань історії науки і техніки, історії фізико-математичних наук, історії України як у фахових, так і у науково-популярних виданнях.

1. Дев'ять разів виступав опонентом на захисті кандидатських і докторських дисертацій. Брав активну участь у діяльності двох спецрад з захисту кандидатських і докторських дисертацій.

2. Неодноразово був керівником секцій з історії науки і техніки на Всеукраїнських та регіональних конференціях.

3. Входив до складу Програмного комітету міжнародних читань «Дніпровська орбіта», присвячених М.К. Янгелю.

4. Надрукував низку статей в різноманітних вітчизняних та міжнародних фахових виданнях.

5. Був і є науковим керівником 6 аспірантів і одного докторанта.

6. Виконує (з 2012 р.) обов'язки головного редактора фахового видання «Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Історія і філософія науки і техніки». Забезпечив у 2023 р. вихід в світ ювілейного –30-го номеру цього видання.

7. Продовжував керувати міжвузівським науковим семінаром з історії і філософії науки і техніки.

8. Читає курс «Історія розвитку науки і техніки» на факультеті фізики, електроніки та комп'ютерних систем Дніпропетровського національного університету ім. Олеся Гончара.

9. Виступав на пленарному засіданні міжнародного симпозіуму, присвяченому ювілею В.І. Вернадського, з доповіддю «В.І. Вернадський і вища школа України».

Особливими були міжнародні зв'язки і співробітництво В.С. Савчука

10 Брав активну участь у реалізації міжнародної програми Темпус-IV.

11. Виступив з доповідями в межах цього міжнародного проекту на міжнародних конференціях в С.-Петербурзі й Новгороді та в Дніпропетровську.

12. Співавтор підручника «Менеджмент и организационное развитие вуза», підготовленого і виданого в рамках проекту TEMPUS-IV, колективом авторів з України, Росії, Білорусі. Проект «Мережева взаємодія університетів-партнерів в реалізації багаторівневої системи підготовки і підвищення кваліфікації спеціалістів в сфері освітнього менеджменту». Проект фінансувався

Європейською комісією. Серед співавторів підручника і академік АН ВО України, був ректор Дніпропетровського національного університету, професор М.В. Поляков.

13. На запрошення керівництва м. Згеж (Польща) перебував у березні 2020 року на урочистостях, присвячених пам'яті розстріляних 20 березня 1942 р. 100 поляків-заручників, серед яких був і видатний вчений, професор Владислав Едмундович Держинський, один з організаторів медичного факультету Катеринославського університету та Катеринославського (Дніпропетровського) медичного інституту у 1918 – 1922 роках, діяльність якого в Україні В.С. Савчуком була висвітлена вперше в низці публікацій.

Академік Д.В. Кислов (м. Київ) підготував та здав до видавництва монографію «Проблеми трансформаційного моделювання» та підручник «Електронне урядування». Опублікував 18 наукових статей. Для державних органів підготував аналітичні звіти: «Близький Схід: ситуації, загрози, перспективи» та «Трансформації політичної безпеки». Брав участь у 3-х міжнародних конференціях, 4-х – вітчизняних, 1 раз - на парламентських слуханнях та 15 разів у інших заходах.

Академік Г.В. Дефорж (м. Кропивницький) за звітний період здійснила підвищення кваліфікації.

В січні-березні 2022 року пройшла підвищення кваліфікації (стажування) в Донецькому національному медичному університеті на тему: «Вдосконалення викладання дисциплін біологічного спрямування та дисциплін пов'язаних зі здоров'ям людини засобами новітніх технологій». Загальний обсяг годин – 180 годин / 6 кредитів ECTS. Має відповідний сертифікат. Результати підвищення кваліфікації (стажування) затверджено наказом ректора № 76-ун від 09.05.2022 р.

В жовтні 2022 року пройшла підвищення кваліфікації в Академії цифрового розвитку на тему «Цифрові інструменти Google для освіти». Має відповідні сертифікати. Загальний обсяг годин – 45 годин / 1,5 кредитів ECTS.

Науково-дослідна робота

З 2022 року є членом спеціалізованої вченої ради з присудження наукового ступеня доктора наук Д 23.053.02. Профіль ради 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки», 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». Наказ МОН України № 320 від 07.04.2022 року.

Член редколегій двох фахових наукових видань України:

1. Член редакційної колегії журналу включеного до переліку наукових фахових видань України «Історія науки і техніки: Збірник наукових праць Державного університету інфраструктури та технологій», м. Київ, ДУІТ, ISSN 2415-7422. [Наказом Міністерства освіти і науки України № 735 від 29.06.2021](#)

p. журнал включено до категорії «А» Переліку наукових фахових видань України, також, включений до наукометричної бази Scopus та Web of Science.

2. Член редакційної колегії наукового збірника «Науковий вісник Львотної академії. Серія: Педагогічні науки» ISSN 2522-1477. Збірник включено до Переліку наукових фахових видань України категорії «Б» Наказом МОН України № 886 від 02 липня 2020 р. Рішення Вченої ради академії від 15 вересня 2022 № 225. Уведена до складу редакційної колегії.

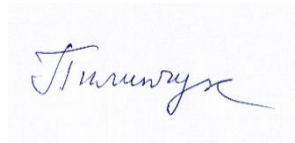
Висновки. Відділення історії освіти, науки і техніки за звітний період (за 7 років) завершило дослідження 8-х наукових тем і продовжує розробку ще 3 не менш важливих наукових проблем з історії освіти, науки і техніки. Результати цих досліджень активно впроваджувалися у навчально-виховний процес студентів та аспірантів. Це дозволило здійснювати підготовку кадрів найвищої кваліфікації та підвищувати світоглядну підготовку різних галузей знання. Більш масштабним і різноманітним став характер набуття контактів з науковими і навчальними організаціями в низці регіонів. Так, сьогодні, вже існують домовленості про науково-технічну і творчу співпрацю з низкою центрів з історії науки і техніки в Дніпрі, Харкові, Одесі, в Тернополі. В кожному окремому випадку ведеться співпраця згідно узгодженої програми, до якої належить надання методичної і наукової допомоги у підготовці спеціалістів з історії науки і техніки, проведення наукових досліджень та конференцій.

Академік-секретар

Відділення історії освіти, науки і техніки

ГО Національної Академії наук вищої освіти України

професор

О.Я. Пилипчук